

Kako god bilo, veliki hrvatski domoljub, pakrački i kanadski prosvjetni radnik, ostvario je Zvonimir Erjavec djelo trajnoga značenja.

Jože Gregorič (1908.-1989.), slovenski svećenik i slavist školovan u Zagrebu (pisao je npr. o Slavku Batušiću, Mili Budaku, Aleksi Kokiću, Sidi Košutić, Stjepanu Miletiću, Vinku Nikoliću, Isi Velikanoviću itd.), vrlo marljiv pisac, nije rječnik zavičajnog Kostela nedaleko od hrvatske granice objavio za života. Njime su se kao urednici bavili slovenski jezikoslovci Sonja Horvat, Ivanka Širčelj-Znidaršič i Peter Weiss. Stanislav Južnič, Drago Samec i Peter Weiss objavili su 2011. u Ljubljani knjigu *Domoznane in kulturni delavec Jože Gregorič*. Naknadno je tiskan i rječnik, opsežan i vrlo vrijedan, obogaćen i korisnim crtežima. Sadrži on opći leksik i frazeologiju, sve u svemu blizu 18 tisuća riječi. Taj je rječnik neobičan jer se polazi od

standardnoga slovenskog jezika kojem se dodaju i domaće riječi iz kraja nedaleko od Broda na Kupu. Te sam govore, uključujući i kostelske idiome, i ja istraživao kad sam proučavao goranske kajkavske govore. Ti su kostelski govori u najnovije vrijeme i sustavno proučavani, a dane su im i nove interpretacije. Npr. Januška Gostenčnik nedavno je doktorirala na temelju disertacije *Izoglose na stiku slovenskega kostelskega narečja in kajkavskega goranskega narečja*. O tim pitanjima i hrvatska dijalektologija mora reći svoju riječ. Svakako je suradnjom slovenskih dijalektologa izvanredno dočtjeran Gregoričev rad, pa rječnik u cjelini može biti važan i u proučavanju hrvatskoga leksika.

Josip Lisac

PJESNIČKI RETROVIZOR: KAJKAVSKI PETEROLISNI CAPRICCIO IVANA KUTNJAKA

KAJKAVSKI PETEROLISNI CAPRICCIO – kajkavski **pjesnički truc**, u 62 pjesme *pet antologijskih pjesnikinja* (Božica Jelušić, Emilija Kovač, Biserka Marečić, Božica Pažur, Valentina Šinjori), s izborom i predgovorom Ivana Kutnjaka, objavljena je kao 41. knjiga u nakladničkom nizu Mala biblioteka "Ignac Kristijanović" *Kajkavskoga spravišča* iz Zagreba. Riječ je o *prvom u nas vrednovanju i usustavljanju kajkavskoga ženskoga rukopisa* u korpusu hrvatske pjesničke **postmoderne** u posljednja dva desetljeća (sve od 1993.)

Pritom **žensko pismo** nije termin "literarnoga popusta", književnog alibija, ili izraz kaka socijalnog pokreta – feminizma, ekofeminizma i sl. – niti književne škole, već ga valja shvatiti uvjetno, a jedino kao odrednicu i činjenicu pretežitog **/naglašeno ženskog autorstva** postmodernističke kajkavske književne "scene", kakvom je vidi književnik, znanstvenik, esejist i antologičar mr. sc. Ivan Kutnjak, među ostalim djelima autor antologije hrvatskokajkavskog pjesništva devedesetih *Zercalo*

horvacko i tronarječne zbirke s elektroničkom označnicom u naslovu: www.točka.rt.dobre.nade.točka.hr.

Izborni predlošci *ženske* jezične kajkavske *pjesničke vrste* (koju čine Božica Jelušić, Emilija Kovač, Biserka Marečić, Božica Pažur, Valentina Šinjori) jesu antologijski Jože Skoka i samoga Kutnjaka, zatim recitalne zbirke suvremenoga kajkavskoga pjesništva *Zeleni bregi Zeline*, *Došiel bum v Bistricu*, *Senje & meteorji*, časopis *Kaj* te zbirke autorica.

Kajkavski naslovi pojedinačnih ciklusa (s po više od 10 pjesama svake autorice), ujedno i skraćeni stihovi, donekle oprimjeruju filozofijsku i označiteljsku narav njihova pjesništva: *Bi mogel vloviti zlatnu kaču?* (Jelušić); *Te den je bil za reči skosati* (Kovač); *Špigli se nebe f mlake* (Marečić); *Vu tambu od jezeka* (Pažur); *Se kaj ima žena – mobilno je* (Šinjori).

U uvodnoj studiji KAK ZITI Z KRIŽA – RAZPETOST BOLI Kutnjak kajkavske korpuse pet izabranih autorica *analizira kao neprijepornu estetsku činjenicu kvalitativnoga*

rasta unutar *postmoderne kajkavske i matične hrvatske poezije* – koja *izbrušenim artizmom* te nespontanom, “*kmiconosnom*” *doživljajnošću*, istodobno, odzrcaljuje razinu i tijek ukupnosti hrvatskoga pjesništva na razdjelnici drugoga i trećega milenija. Kajkavski “rukavac” ženskoga poetskog rukopisa, prema Kutnjakovoj ocjeni, nosi odlike suvremene hrvatske književnosti najvišega reda, poput ovih: tematizacija jezika, intertekstnost, stihovna razlomljenost, stilizacija organskog idioma, neoekspresionizam, (neo)egzistencijalistični filozofski pojam *vremena*; dekompozicija subjekta, ludizam, ideja raskorjenjivanja i pustoši svijeta...itd.

Kutnjak naglašava *širu umjetničku i strukovnu kompetenciju autorica* od *aktive kajkavijane*; tri među njima jesu i pjesnikinje i izrazite prozaičice hrv. standardnoga jezika; one su i esejistice, prevoditeljice, autorice znanstvenih studija, književnoznanstvenih monografija, urednice, likovne i alternativne umjetnice, ekologinje; zanimaju ih rubna područja znanosti... itd. Vrlo korektno i iscrpno, Ivan Kutnjak navodi kako uz *peterolist*, posljednja *dva desetljeća suvremene poetske kajkavijane u Hrvatskoj* kontinuirano tvore i još *začudno brojna ženska autorska imena*, pogotovu u tzv. *recitalnom pjesništvu*: od Blanke Dovjak Matković, Melite Runje, Božene Loborec, Ljubice Duić, Zlate Bujan Kovačević, Verice Jačmenice, Božice Brkan, Branke Jagić, Ivanke Kunić... te još poneka “izvan geografski pojmljenih granica Hrvatske” – Jolanka Tišler, Antonija Snel Baksa. I druge nadolazeće pjesničke ‘sirene’, poput antologijske Zdenke Maltar!

Bez obzira na veliku raznolikost kajkavskog jezičnog izbora svih pet autorica – bila to *naddijalektalna kajkavska varijanta* s prepletajem jezika starih pisaca i svedremenskoga Frica (kako svoj jezik definira Božica Jelušić); bilo to *polazište* u mjesnom govoru, *organikom idiomu* (Donjeg Mihaljevca, Biškupca, Kašine, Brezničkog Huma, Presečna, Varaždina...) – od njegovih *dnevno-razgovornih realizacija s poetološkim rezultatima visoke filozofčnosti* – svaka od njih taj *zavičajni idiom uzdiže na razinu* (osobnog) jezičnoumjetničkog *standarda*. Autorice istodobno, na svoj način,

ovjeravaju, provode sustav kajkavskoga jezika, sudjelujući u njegovoj suvremenoj standardizaciji. Istraživanja su, inače, pokazala kako u umjetničkoj transpoziciji, upotreba organskog idioma, nikad nije puko prenošenje njegovih dijalektalnih i leksemskih vrijednosti, nego se dograđuje elementima širega kajkavskoga govornoga područja, dapače književnog iskustva uopće, bez obzira na jezik. Time suvremena kajkavska književnost, osobito pjesništvo, pogađa samo *središte postmoderne* – kojoj je *jezična polivalentnost* temeljni aksiom.

Svaka od pjesnikinja peterolista dodatno je u javnosti prepoznatljiva osobnim, sintagmatskim pečatom, ‘štiklecom’: Jelušićeva programatskom kraticom U.K.E (“Ujedinjeni kajkavski emirati”), ili terminima za *ars poetica* – ‘*belletrija*’, ‘*pisanja meštija*’, ‘*kajogledi*’, ‘*activa kajkaviana*’; Emilijin je termin – ‘*pešemčinenje*’, ali i francusko-kajkavska homonimijska uzrečica *C’est la vie – se velí*; Marečić, u stilu spomenute kmiconosne doživljajnosti: *Črna Lady i zemleni človek*; Pažurova je skovala i u svom brezničkohumskom kodu još navek išče – *kajòm*, “jedinicu mjere za kajkavski”; Valentina Šinjori, osim pasternakovskog pitanja: “Otprite oblok da vidim / koje je stoeletje vuni!” općekomunikativnom frazom: *Kajkavimo jutrešnji blues .../Kajkavimo?/ pijemo kavu na kaju*.

“Borba” /harcuvajnje za objavu ove osebujne kajkavske pjesničke panorame, uz senzibilnu, gotovo neusporedivu sinteznu studiju Ivana Kutnjaka (objavljenu isprva u časopisu *Kaj*), trajalo je skoro četiri godine – uz razna dodatna obrazlaganja, pa i promjene svoga prvotnoga naslova: “Pismo, pesen @ krinon-line” (*Kajkavski spleen pet vršnih suvremenih kajkavskih sirena*).

Neizbježno, Kutnjak komentira *nezahvalni status ženstva* izvan književnoga konteksta – dakle, u “Adamovu zavičaju” – kao onaj “*minornoga subjekta u akuzativu*”. Nadamo se da takvu gramatikalnu spoznaju pozicije ženstva upravo ovaj peteroliski *kapric* zdušno demantira, dajući toj knjizi i dodatno društveno značenje.

Uredništvo